

Logori na Golom otoku i Svetom Grguru

u pisanim izvorima i biografijama
svjedoka vremena

Tema/e: Društvene promjene nakon Drugog svjetskog rata. Crna Gora u drugoj Jugoslaviji (DFJ, FNRJ, SFRJ): represija i zločini u poslijeratnom periodu; političko nasilje u Jugoslaviji

Ciljana grupa: 4. razred srednjih škola i gimnazija; grupe mladih u neformalnom obrazovanju

Vrijemenska smjernica: 45 min ili 90 minuta

Korelacija sa školskim predmetom/ima: Politika i ekonomija, Građansko vaspitanje, Geografija

Ishodi:

Učenici/ce će biti sposobni da:

- Navedu uzroke osnivanja logora na Golom otoku i Svetom Grguru
- Objasne zašto su osobe bile zatvarane u te logore
- Analiziraju pisane izvore – biografije i svjedočanstva – logoraša/ica i opišu lokacija na Golom otoku
- Kritički procijene odnos prema logorašima za vrijeme boravka na Golom otoku i Svetom Grguru, kao i njihov tretman nakon oslobođanja
- Razviju vlastiti stav o važnosti i uticaju logora na Golom otoku i Svetom Grguru na društvo u Jugoslaviji

Metode rada: Rad u paru, predavanje, razgovor, rasprava, rad na pisanim izvorima, grupni rad

Aktivnosti:

Učenici/e u parovima, prema rasporedu sjedenja (ili samostalno), ponavljaju dosad naučeno gradivo. Prije svega, fokusiraju se na uspostavljanje vlasti u Jugoslaviji pri kraju i neposredno nakon Drugog svjetskog rata, na njen položaj u odnosu na SSSR i Zapad u tom trenutku, na političke i ekonomske mjere koje su uvedene i opšte stanje u državi i društvu nakon rata. Najvažnije odgovore zapisuju u svesku. **(5 min)**

Nastavnik/ca najavljuje novu nastavnu jedinicu **(1 min)**

UVOD U NASTAVNU TEMU NA ČETIRI PONUĐENA NAČINA:

OPCIJA 1:

Nastavnik/ca metodom usmenog izlaganja, razgovora, rasprave i korištenjem različitih izvora, objašnjava učenicima događaje oko donošenja Rezolucije Infrombiroa, kako se ona odrazila na Jugoslaviju, razloge nastanka logora na Golom otoku i Svetom Grguru, zatim o razlozima odvođenja ljudi u ta dva logore

(10 min)

OPCIJA 2:

Učenici/ce samostalno čitaju i zapisuju najvažnije podatke iz tri poglavlja o istoriji Golog otoka sa web stranice, kako bi se upoznali sa istorijskim kontekstom i funkcionisanjem logora.

(10 min)

Nakon što su svi učenici pročitali tekstove i zapisali najvažnije informacije, putem razgovora i nekoliko postavljenih pitanja, moglo bi se provjeriti njihovo razumijevanje pročitanog. Ako je potrebno, nejasnoće treba dodatno objasniti.

(10 min)

OPCIJA 3:

Nastavnik/ica pokazuje sliku Golog otoka, po mogućnosti na tablu, i postavlja pitanje: šta vidite, koje je ovo ostrvo? Učenici iznose prijedloge. Nastavnik kaže da se radi o Golom otoku i pita učenike što su do sada čuli o tom ostrvu. Učenici iznose mišljenje. Nastavnik/ca dalje kaže da će tema današnjeg časa biti logor na Golom otoku i u par rečenica iznosi tok današnjeg časa.

Nastavnik otvara stranicu www.goli-otok.net i kaže da će ona biti izvor informacija današnjeg nastavnog bloka

(10 min)

OPCIJA 4:

Nastavnik najavljuje temu Goli otok i pokazuje web stranicu www.goli-otok.net. Od dolje navedenih pojmova nastavnik je izradio “papirnatu trakicu” s pojmovima (Rezolucija Infrombiroa, Reakcije na Rezoluciju u Jugoslaviji, Reakcija Staljina na rezoluciju, Osnivanje i funkcionisanje Golog otoka, “Ibeovci” itd). Učenici izvlače trakicu i ako nešto o tom pojmu znaju, onda to kažu, ako ne znaju ništa, onda nastavnik tumači pojam. **(10 min)**

Informacije i ličnosti koje treba spomenuti:

- Rezolucija Infrombiroa
- Reakcije na Rezoluciju u Jugoslaviji (strah od vojnog sukoba, kolektivizacija, strah od unutrašnjih previranja, ..)
- Reakcija SSSR-a i Staljina na Rezoluciju (izolacija Jugoslavije, događaji u Mađarskoj i drugim susjednim državama, ..)
- Osnivanje i funkcionisanje Golog otoka i Svetog Grgura
- “Ibeovci” – razlozi zašto su ljudi zatvarani kao i o uslovima u logoru

Obrada nastavne jedinice na tri predložena načina:

Nakon što su najvažniji pojmovi i procesi važni za nastanak i rad logora Goli otok i Sveti Grgur objašnjeni, nastavnik/ca može odabrati jednu od dvije opcije za grupni rad. U tom slučaju, trajanje jedinice je 45 minuta. Druga opcija je da nastavnik/ca odluči s učenicima/cama raditi oba zadatka za grupni rad. U tom slučaju bi za obradu jedinice trebala dva školska časa, odnosno 90 minuta. U tom slučaju bi se i ovdje predloženo trajanje grupnog rada i prezentacija moglo produžiti i prilagoditi blok času.

OPCIJA 1.

Nastavnik/ca dijeli učenike/ce u grupe od 4-5 učenika po grupi. Svakoj grupi zadaje po jednu od lokacija iz Virtuelnog vodiča po logoru. Ako nema dovoljno grupa za sve lokacije, učenici sami biraju lokacije koje su im najzanimljivije, koje bi željeli dodatno istražiti. Nakon što su odabrali, dogovaraju se s drugim grupama, kako bi bili sigurni da istražuju različite lokacije.

Učenici/ce putem tableta/mobilnog telefona pristupaju web stranici i čitaju tekst o zadanoj lokaciji. Takođe, na internetu istražuju dodatne informacije o svojoj lokaciji.

Pitanja na koja bi trebali dati odgovore:

1. U kojem periodu je nastala/izgrađena lokacija?
2. Čemu je ona služila za vrijeme postojanja logora?
3. Kako su je doživljavali logoraši?
4. Postoji li ta lokacija i danas na ostrvu?

(10 min)

Nakon što je isteklo zadato vrijeme, svaka grupa prezentuje drugim učenicima/cama što su saznali o svojoj lokaciji. Na taj način će se svi učenici/ce upoznati sa svim lokacijama na ostrvu.

(15 min)

Nakon što su sve grupe prezentovale svoje lokacije, kroz diskusiju, nastavnik/ca može usmjeriti učenike/ce prema zaključku svih prezentacija.

(5 min)

1. Kakvi su bili uslovi života logoraša/ica na Golom otoku i Svetom Grguru? Kako je izgledao njihov svakodnevni život u logoru?
 2. Što je po tebi najšokantnije o životu logorašica i logoraša na Golom otoku? Obrazloži zašto!
 3. Zašto ovakav radni logor u današnjoj Crnoj Gori nije moguće uspostaviti?
-

OPCIJA 2.

Prijedlog 1:

Nastavnik dijeli učenike/ce u grupe od 4-5 učenika/ca i svakoj grupi zadaje da pročita po jednu biografiju logoraša/ica s Golog otoka i Svetog Grgura. Nakon čitanja učenici/ce odgovaraju na sljedeća pitanja: **(10 min)**

1. Gdje je rođen logoraš/ica o kojem ste čitali (etnička pripadnost)?
2. Što je radio/la prije/za vrijeme/ neposredno nakon Drugog svjetskog rata?
3. Zašto je odveden/a na Goli otok/Sveti Grgur?
4. Kako je tretiran/a nakon oslobođenja iz logora?

Nakon isteka zadatog vremena, učenici/ce prezentuju svog svjedoka/inju, s fokusom na postavljena pitanja. Svaka grupa prezentuje svoje odgovore, a zatim izlažu druge informacije o svjedoku ako smatraju da nešto važno nije obuhvaćeno pitanjima.

(15 min)

Nakon što su sve grupe prezentovale svoje odgovore, kroz diskusiju, svi učenici/ce odgovaraju na sljedeća pitanja. Ona su zaključak prethodne aktivnosti, tj. trebaju navesti učenike/ce da sami prepoznaju raznolikost svjedoka/kinja i njihovih iskustava u logoru i nakon njega.

(5 min)

Što ste primijetili iz prethodnih prezentacija, ko su bili logoraši/ce Golog otoka i Svetog Grgura? Možemo li o njima govoriti kao o jednoj homogenoj grupi ljudi sa zajedničkom ideologijom i političkim programom?

OPCIJA 3:

Učenicima se zadaje sljedeći zadatak. Oni u paru ili u manjim grupama biraju jednu biografiju i o njoj pišu članak.

Vi ste unuk/a jednog od logoraša ili logorašica s Golog otoka i po zanimanju ste novinar/ka iz poznatih dnevnih novina. Zamoljeni ste da napišete članak o vašem pretku povodom godišnjice dolaska logoraša na Goli otok. Članak može imati max. 400 riječi.

(30 min)

Članci se na kraju čitaju u manjim grupama.

(15 min)

ZAKLJUČAK:

Učenici samostalno čitaju poglavlje sa web stranice Goli otok, pod naslovom "Goli otok u savremenoj hrvatskoj kulturi sjećanja", zatim odgovaraju na sljedeća pitanja:

Pitanje:

1. Pamtimo li danas u crnogorskom društvu Goli otok ili je on zaboravljen? Objasni svoj odgovor.

U slučaju nedostatka vremena, ovaj zadatak može biti i za domaći zadatak.

Materijali i oprema:

Kompjuter i projektor, mobilni telefon/tablet ili odštampane biografije svjedoka, sveska

Napomene:

Autorica: Tena Banjeglav, nastavnica istorije
Obrazovni materijali izrađeni su u sklopu projekta
"GOLI OTOK - Virtualni vodič kroz istoriju logora".
Svi materijali dostupni su na stranici
<https://goli-otok.net/>

Preporučeni izbor biografija:

- 1) Đina Markuš
- 2) Ženi Lebl
- 3) Miljuša Jovanović
- 4) Petar Komnenić
- 5) Kadri Halimi
- 6) Vladimir Vlado Dapčević